

Соня СЕМОВА (Велико Търново)

**ГЛ. АС. К. Ф. Н. МАРИЯ АНГЕЛОВА-АТАНАСОВА
(ВЕЛИКО ТЪРНОВО)**

Родена на 9 октомври 1945 г. в с. Павел, Свищовско. Основно образование завършва в с. Павел, средно икономическо в гр. Свищов, българска филология и втора специалност руска филология – във ВПИ "Братя Кирил и Методий" гр. Велико Търново през 1968 г.

От 1968 до 1974 г. е учителка по български език и литература последователно в гр. Нови пазар, гр. Преслав и гр. Полски Тръмбеш.

От 1 април 1974 г. е специалист-филолог в Кабинета по ономастика във Великотърновския университет, а от 1 ян. 1975 г. – преподавателка по Увод в езикознанието. От 1991 г. е зам.-директор на Центъра по българска ономастика във ВТУ.

Научните интереси на М. Ангелова-Атанасова са преди всичко в областта на българистиката и славистиката, в частност на българската ономастика, диалектология, лексикология и история на езика.

Студентка на езиковедите проф. Н. П. Ковачев, проф. И. Гълъбов, доц. Л. Селимски, Т. Бояджиев, М. Младенов и литературоведите проф. П. Русев, проф. Г. Димов, Б. Богданов и др., тя се изгражда като филолог с научен интерес към историята на българската старина, което по-нататък определя спектъра на научните ѝ интереси. Участничка в експедиции по топонимия и антропонимия като член и председател на Кръжока по ономастика на проф. Н. К о в а ч е в, тя постепенно навлиза в тайните на научното дирене под вещото ръководство на заслужилия ономаст.

Научното творчество на М. Ангелова-Атанасова започва с разработване на монографичен труд върху топонимията на бивша Горнооряховска околия, защитено като кандидатска дисертация през 1993 г. На тази база възникват редица статии и студии, например: *Селищни имена от турски произход в бивша Горнооряховска околия* (–В: А с п и р. сборник, № IV, св. II, Езикознание, В. Търново, 1977, 61–71),

Имената на изчезнали селища в Горнооряховско (– В: 1300 години Българска държава, ВТУ, В. Търново, 1982, 85–89), *Топонимията на Лясковец като исторически извор* (– В: В е л и к о Търново и Велико-търновския край през вековете, В. Търново, 1983, 137–147), *Български имена на селища в Горнооряховско* (– В: С л а в и с т. проучвания, София, 1983, 7–18), *Хидронимията на Горнооряховско* (– В: Ю б и л е н сборник “20 години Великотърновски университет”, № I. Езикознание, В. Търново, 1983, 17–29), *Имена от изчезнали лексеми в топонимията на Горнооряховско* (Б ъ л г. език, 1988, № 5, 420–422), *Две старинни имена от Горнооряховско – Зъчка и Ъжевия* (Б ъ л г. език, 1989, № 1, 69–70), *Старинни елементи в топонимията на Горнооряховско* (– В: Т р у д о в е на ВТУ, № 2. Филологически факултет. Т. 24. В. Търново, 1992, 139–171), *Спорното и безспорното в топонимията на Лясковец* (– В: Л я с к о в е ц в миналото, В. Търново, 1994, 35–55 и приложения).

Лингвистичното изследване на топонимията на Горнооряховско създава интерес у авторката към проблемите на краезнанието. Плод на този интерес е опитът да се изхожда от топонимичния материал, за да се решават проблеми на историята на възникването и съществуването на отделните селища. Резултат на тези търсения е студията *Съдбата на българската топонимия през XV – XVIII в., отразена в турски извори за българската история и в промените, настъпили в топонимията на Горнооряховско* (– В: Т у р с к и т е завоевания и съдбата на балканските народи, отразени в исторически и литературни паметници от XIV – XVIII в., В. Търново, 1992, 458–466), както и I глава от непубликувания ѝ дисертационен труд.

Вглеждането в проблемите на топонимичния материал на един регион събужда интереса към проблемите на функционирането на топонимичната система, на нейната динамика и устойчивост. По-цялостно проблемът за устойчивостта на системата е разработен във Втора глава на дисертационния труд, който дава подзаглавието на работата *Проблеми на устойчивостта на функциониращата топонимична система*. Проблемът е разработван и в няколко статии, например *Причини за промен в топонимической системе* – В: С б о р н и к доклади от XV Международен конгрес по ономастика (– In: D e r Eigenname in Sprache und Gesellschaft, Leipzig, 1985, I, 1–5), *Мотивираност на местните имена* (– В: С б о р н и к доклади от II Международен конгрес по българистика, Т. 5. Диалектология и ономастика, София, 1988, 252–258), *Проблемът за устойчивостта на местните имена* (– В: С л а в и с т и ч н и проучвания, В. Търново, 1988, 5–8).

Географската терминология е обект на проучване в *Лексикалната основа на българската и лужишката топонимия* (Доклад на немско-българска конференция по ономастика в София през 1990 г.) и *Някои наблюдения над географската терминология и топонимията в произведенията на писателите от Търновската книжовна школа* (– В: Търновска книжовна школа. Т. 5. 1994, 369–376).

Отделни статии и доклади на научни конференции са посветени на проблемите на номинацията в българската топонимия и на етимологията на отделни имена.

Във връзка с бъдещето на топонимичните изследвания у нас са докладите ѝ на Първа и Втора кръгла маса по състоянието и проблемите на българската ономастика и на Първа национална конференция по ономастика, проведени във Велико Търново през 1989, 1990 и 1991 г., в които тя прави конструктивни предложения за координиране на усилията на българските ономасти, обединяване на съществуващите ономастични архиви и конкретни стъпки за разработване на “Български топонимичен речник и атлас”. В тях развива идеята си за компютъризиране на работата и пристъпване към научна обработка на материала едва след осигуряване на пълното му събиране, за да се изключи всяка възможност за пропускане на важни за науката имена и факти, както и за субективизъм на избирателния подход при съставяне на Речника, което би поставило под съмнение стойността на направените научни изводи.

Интерес към антропонимията М. Ангелова-Атанасова проявява още през студентските си години, когато разработва дипломна работа на тема *Антропонимията в парусията на Батошевския манастир*. Доста по-късно се появява първата ѝ антропонимична публикация – *Опит за изследване на психо- и социолингвистичните причини за промените в личноименната система* (– В: Състояние и проблеми на бълг. ономастика. Т. 2. В. Търново, 1994, 175–180). Проблемът е доразработен в доклад на тема *Psycholinguistische und Soziolinguistische Ursachen für die Veränderungen in system der Personennamen* (– In: Internationale Kongress für Namenforschung, Trier, 1993), в който авторката след обстоен анализ на данните от една анкета прави обобщения за сложната двустранна връзка между обществено и индивидуално познание, обществен и личен вкус и личен избор.

Траен интерес към проблемите на антропонимията бележи и разработеният от нея научен проект за компютърен архив-картотека на фамилните имена у българите, финансиран от фонд “Научни изследвания” на Министерството на образованието, науката и технологиите, който ще бъде реализиран от екип специалисти от ВТУ и завършен до

края на 1997 г. Той ще послужи като база за разработване на "Речник и атлас на фамилните имена у българите".

Приносът ѝ за развитието на българската ономастика може да се търси и в работата по редактиране на "Честотно-етимологичен речник на личните имена" на Н. П. К о в а ч е в и на двата поредни тома "Състояние и проблеми на българската ономастика" (1990, 1994). Немаловажна част от работата ѝ е свързана с ръководството и рецензирането на дипломни работи по ономастика на студенти-филолози от Великотърновския университет.

Досегашното научно творчество на Мария Ангелова-Атанасова доказва траен интерес към теоретичните и практически проблеми на българската ономастика и е нейният принос за утвърждаването на Центъра по българска ономастика при Великотърновския университет като едно от най-престижните ономастични звена у нас.

С този принос авторката се очертава като един от достойните приемници на своя учител и ръководител – видния български учен и педагог проф. Н. П. К о в а ч е в.